

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх
вчителів-логопедів

Виконала студентка групи СОм-2(1)
спеціальності: 016 Спеціальна освіта

Скориченко Вікторія Романівна

Керівник: Жадленко І. О.

Рецензент: Шевченко Ю. М.

Нормоконтроль _____ Ю. В. Ключкова

Запоріжжя

2020 р.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 38 с., 5 табл., 8 рис., 34 джерела, 9 додатків.

Об'єкт дослідження: інформаційно-комунікативна компетентність.

Мета роботи: виділити особливості розвитку інформаційно-комунікативної компетентності у студентів майбутніх вчителів-логопедів, розробити та апробувати заходи з розвитку інформаційно-комунікативної компетентності.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз літератури, класифікація, систематизація й узагальнення теоретичних та експериментальних даних; емпіричні: педагогічний експеримент (константувальний, формувальний); педагогічне спостереження, анкетування студентів, методи самооцінювання.

Сучасне суспільство характеризується інформатизацією всіх сфер життя людини, в тому числі і освітній процес потребу інновацій, що в свою чергу формує нові вимоги до сучасних педагогів. Підготовка майбутніх вчителів до інноваційного освітнього процесу – актуальне завдання сучасних ЗВО. До складу компетентності, яким повинен оволодіти вчитель-логопед відносять інформаційно-комунікативну компетентність, що є здатністю до застосування сучасних технічних засобів у своїй професійній діяльності.

Отже, необхідно вдосконали вже наявні підходи та побудувати нову модель розвитку інформаційно-комунікативної компетентності, що буде створена з урахуванням особливостей та потреб студентів.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ,
КОМПЕТЕНТНІСТЬ, СТУДЕНТИ, ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Важливі соціально-економічні модифікації, що відбулися в ХХІ столітті в Україні та в усьому світі призвели до реформування освіти, яка створює формує нові, більш актуальні вимоги до держави, суспільства та до більш професійної підготовки сучасних майбутніх педагогів.

Етап сучасного розвитку суспільства характеризується інноваційними трансформаціями у всіх сферах людського життя, включаючи освіту. Це зумовлено спрямуванням соціально-економічного розвитку України на європейські стандарти, що передбачають якісне оновлення освіти. Євроінтеграційні процеси вітчизняної освіти в Україні зорієнтовані на збільшення уваги до рівня підготовки сучасних педагогів. Це описано в Національній доктрині розвитку освіти, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., Проекті Концепції розвитку освіти України до 2025 року, Законі України «Про вищу освіту» (2014), Загальноєвропейські рекомендації із мовної освіти (2001) та в інших нормативно-правових актах [2].

Підготовка до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі є вимогою до всіх освітян України. Це створює соціальний запит на нові підходи в системі навчання майбутніх вчителів, нове ставлення вчителя до своєї діяльності та розвиток характерно нових компетентностей, що стають необхідними для сучасного педагога. Спираючись на це, головним напрямом органів управління освітою та закладів вищої освіти стає є підготовка майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності в ІОС, які здатні творчо мислити, працювати з суспільством та в суспільстві, сприяти мобільності й співпраці в Європі, розвивати міжкультурну повагу та розуміння, поєднувати повагу й обізнаність про різноманітність культури. Особливої уваги потребує проблема професійної підготовки вчителя-

логопеда до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі [3].

До переліку компетентностей випускника майбутнього вчителя-логопеда включають інформаційно-комунікаційну (відповідно нозології) компетентність – що є здатністю до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій, невербальних засобів комунікації з урахуванням психофізичного порушення дитини задля розв'язання абілітаційних, корекційних, реабілітаційних і комунікативно-мовленнєвих задач у професійній діяльності фахівця-логопеда, вихователя, асистента вчителя й у повсякденному житті. Та загальнонавчальну компетентність, а саме здатність майбутнього вчителя-логопеда навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку; чинним нормативним забезпеченням спеціальної освіти. Також нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання описує знання, уміння та навички, що повинні бути сформовані за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, також включають вміння до застосування ІКТ в своїй подальшій діяльності. Усе це вказує на наявну необхідність підготовки до професійної діяльності майбутніх вчителів-логопедів в інноваційному освітньому середовищі та введення спецкурсу : «Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання».

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, А. Ніколс, Н. Юсуфбекова, та ін.) намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове [6].

Результати педагогічних досліджень та експериментів К. Бахова, В.Гузеєєва, В. Давидова, Д. Ельконіна, І. Єрмакова, О. Пехоти, Л.Пироженко, С. Подмазіна, О. Савченко, О. Пометун, І. Якимської, досвід, спостереження

професіоналів свідчать про те, що актуальним є перехід до особистісно-орієнтованого навчання й виховання, упровадження нових більш ефективних педагогічних технологій, інтерактивних методів навчання [6].

Об'єкт дослідження: інформаційно-комунікативна компетентність вчителя-логопеда.

Предмет дослідження: формування інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів.

Мета дослідження: розробка силабусу до спецкурсу: «Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання» з метою формування практичної складової інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні засади інформаційно-комунікативної компетентності: розглянути основну характеристику та особливості формування інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів.

2. Провести діагностику рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів та проаналізувати результати формуючого експерименту.

3. Сформувати необхідну практичну складову інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів задля застосування в подальшій професійній діяльності та проведення заключного діагностичного дослідження рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів.

4. Розробити силабус до спецкурсу «Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання».

Методи дослідження: теоретичні: аналіз літератури, класифікація, систематизація й узагальнення теоретичних та експериментальних даних; емпіричні: педагогічний експеримент (константувальний, формувальний); педагогічне спостереження, анкетування студентів, методи самооцінювання,

аналіз результатів діяльності студентів із метою визначення рівнів готовності майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі.

Методологічним підґрунтям дослідження є:

- творче зростання вчителя в умовах інноваційної діяльності, підвищення його фахового рівня, професійної компетенції (Л. Базиль, Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Зязюн, А. Крохмаль, А. Пригожин, В.Семиченко, С. Сисоєва);
- проблема методології інноваційної освіти (М. Байда, С. Вавіліна, Р. Кравець);
- інноваційна активність особистості (Карпенко А.);
- формування інноваційної компетентності (І. Коновальчук, Л. Козак, О. Котенко, В. Луговий);
- готовність педагога до інноваційної діяльності (Л. Буркова, І. Дичківська, О. Козлова, Л. Макаренко, В. Уруський);
- упровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес (Л. Березівська, В. Ільченко, Р. Чуйко, О. Шапран, Ю. Шапран, П. Шепет).

Апробація результатів дослідження відбулася на конференціях:

1. Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Наука очима молоді – 2019», яка відбулася 17 травня 2019 року в м. Запоріжжі в Хортицькій національній академії.
2. XXVIII Міжнародної наукової конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта», яка 13 листопада 2019 року в м. Запоріжжі в Класичному приватному університеті.

Дослідження проводилось на базі комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних

джерел (34), 9 додатків. Загальний обсяг роботи – 68 сторінок, із них – 38 сторінок основного тексту.

ВИСНОВКИ

Стрімка інноваційна трансформація суспільства – один із факторів, що визначає розвиток світової спільноти XXI століття. Суспільство постійно рухається до створення інформаційного суспільства, де основну роль буде відігравати інформатизація. У зв'язку з активним розвитком інформаційних технологій і їх упровадженням у різні сфери життя все більшої актуальності набуває формування інформаційної культури сучасних учнів та студентів [3].

Відповідно до нових освітніх вимог з'являється необхідність підготовки студентів, майбутніх вчителів-логопедів, до роботи в інноваційному освітньому просторі.

До переліку компетентностей якими повинен володіти випускник майбутній вчитель-логопед було віднесено інформаційно-комунікативну компетентність, що є знадністю до застосування сучасних технічних та комп'ютерних технологій, невербальних засобів комунікації в своїй подальшій професійній діяльності, також нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання описує знання, уміння та навички, що повинні бути сформовані за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, вони включають вміння до застосування ІКТ в своїй подальшій діяльності, це вказує на те, що по закінченню навчання у студента майбутнього вчителя-логопеда інформаційно-комунікативна компетентність повинна бути сформована на високому рівні. Тому нами була проведена діагностика рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності.

До діагностичного інструментарію констатувального експеременту було віднесено III критерії, що діагностувалися за допомогою анкетування: змістовний критерій - відображає рівень теоретичних знань студента по забезпеченню навчального та виховного процесу з використанням інноваційних технологій; практично-діяльнісний критерій – характеризує

сформованістю практичних вмінь застосування ІКТ в своїй професійній діяльності; особистісно-мотиваційний критерії – визначає ступінь сформованості творчого потенціалу та мотивації майбутніх вчителів до застосування ІКТ в своїй професійній діяльності

Критерії передбачають рівні високий, достатній, середній, низький сформованості інноваційної компетентності, як прояву готовності майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі.

Отриманні данні свідчили про те, що жоден студент не мав зального високого рівня. У більшості студентів був достатній рівень теоретичних знань, середній рівень практичних вмінь застосування та творчої мотивації до застосування в своїй професійній діяльності ІКТ. Кожен студент мав слабкі сторони та потребував вдосконалення теоретичних знань, практичних умінь та розвитку творчого потенціалу до нововведень. Таким чином було виявлено необхідність проведення формувального експерименту та введення спецкурсу «Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання».

Формувальний експеримент включав в себе онлайн-курс, що був створений за допомогою веб-сервісу Google Classroom. Спецкурс складається з III модулів та 9 тем, також до нього був створений силабус. Кожна тема включає теоретичну частину - ознайомлення з матеріалом за темою, що викладений за допомогою використання текстових носіїв, сучасної мережі інтернет та відеохостінгу YouTube, та практичної частини – це виконання завдання відповідно до теми, завдання пов'язанні саме з логопедичною роботою майбутнього вчителя-логопеда, що дає змогу студентам формувати практичні вміння. Також студентам були запропоновані самостійні завдання для більш глибокого опрацювання матеріалу.

За для оцінки ефективності формуючого експерименту студентами був пройдений повторно пакет тестів, що включав виявлення рівня

сформованості компетенцій за: змістовним, практично-діяльнісним та особистісно-мотиваційними критеріями.

Більшість студентів, а саме 12 з 15 покращили свої показники. За всіма тестами показники зросли у 7 студентів, 5 студентів показали збільшення результатів за одним з тестів, що вказує на те, що деякі студенти добрали недостатні їм практичні вміння, 3 з 15 студентів залишилися на тому самому рівні (достатньому), жоден студент не зменшив свій загальний рівень.

У порівнянні даних загальних результатів на початку проведення та в кінці формувального експерименту високий рівень з'явився у 3 студентів, на початку експерименту жоден студент не мав високого рівня. Достатній рівень збільшився на 20%, середній рівень зменшився на 28%, низький рівень зменшився до 0% –це свідчить про те, що більшість студентів, що були на середньому рівні перейшли на достатній, студент з низьким рівнем піднявся до середнього рівня.

Таким чином, проведена діагностика рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності після проведення формуючого експерименту з використанням веб-сервісу Google Classroom виявила зріст рівня інформаційно-комунікативної компетентності у 13 з 15 студентів, це вказує на те, що обрана форма та система занять має позитивні результати та успішно впливає на підвищення рівня сформованості інноваційно-комунікативної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів.